

عقل و علم

www.ketab.ir

سرشناسه: مطهری، مرتضی، ۱۳۵۸ - ۱۲۹۸.

عنوان و نام پدیدآور: عقل و علم/مرتضی مطهری.

مشخصات نشر: تهران: بینش مطهر، ۱۴۰۰.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۴۸-۹۳-۵

وضعیت فهرست‌بندی: فیپا

موضوع: عقل‌گرایی (اسلام)

موضوع: عقل و ایمان

رده‌بندی کنگره: BP۲۲۹/۲

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۶۴

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۰۵۱۹۷

عقل و علم

مؤلف: متفکر شهید استاد مرتضی مطهری رحمته الله

ناشر: بینش مطهر چاپخانه: مرکز چاپ و نشر اسراء

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰ شمارگان: ۵۰۰ قیمت: ۴۲۰۰۰ تومان

* لطفاً نظرات ارزشمند خود را به دبیرخانه بینش مطهر یا به آدرس

hashemi4693@gmail.com ارسال نمایید.

* جهت راه‌اندازی طرح و هماهنگی امور مربوطه با دبیرخانه تماس حاصل فرمایید.

آدرس: تهران، خیابان دکتر شریعتی، نرسیده به میدان قدس، خیابان رضایی، خیابان

جورابچی، کوچه عابدی، بن‌بست اطلسی، پلاک ۹۰، مؤسسه فرهنگی بینش مطهر.

تلفن: ۰۲۱-۲۲۲۳۸۰۴۹ و ۰۲۱-۲۲۶۷۶۵۳۸ و نمابر: ۰۲۱-۲۲۶۷۶۵۳۸

آدرس سایت: www.bineshemotahar.ir

فهرست مطالب

۱۰	مقدمه.....
فصل اول: پرورش عقلانی	
۱۶	درس اول: تاریخچه تعقل از نظر مسلمین.....
۱۶	ک سوالات انگیزشی و امتحانی.....
۱۷	تحقیر عقل در ادبیات و در امثال میان مردم.....
۱۸	استدلای عقلی بر ضد عقل.....
۲۰	دردمندی ممدوح است یا مذموم؟.....
۲۳	تحقیر عقل و علم و مسأله معاش.....
۲۴	تعقل از نظر معتزله و اشاعره.....
۲۵	حسن و قبح عقلی.....
۲۶	جنگ تعقل و تعبد.....
۲۶	کلمه «سنی».....
۲۷	جمود ابن تیمیه و نهضت وهابگری.....
۲۸	اخباری گری.....
۳۰	پیروزی اجتهاد بر اخباری گری.....
۳۱	ریشه اخباری گری از نظر آیت الله بروجردی.....
۳۲	عکس العمل افراط معتزله.....
۳۳	عقل از نظر فقها.....
۳۶	درس دوم: پرورش استعداد عقلانی.....
۳۶	ک سوالات انگیزشی و امتحانی.....
۳۷	تعقل در قرآن.....
۳۹	اهتمام روایات شیعه به عقل.....
۴۰	عقل و جهل در روایات اسلامی.....
۴۱	اهتمام مسلمین به طلب علم.....
۴۲	حدیثی از امام موسی کاظم (ع).....
۴۳	سخن بوعلی سینا.....
۴۳	لزوم توأم بودن عقل و علم.....
۴۴	سخن یکن.....
۴۵	مسأله تقلید.....
۴۵	پیروی از اکثریت.....
۴۶	بی اعتنایی به تشخیص مردم.....

۴۹	درس سوم: پرورش عقل ۱
۴۹	که سؤالات انگیزشی و امتحانی
۵۰	پرورش عقل، علم و فکر
۵۱	انواع علم
۵۲	دو داستان درباره تفاوت علم و عقل
۵۳	جایگاه تفکر در تعلیم
۵۴	مفهوم اجتهاد
۵۵	تفاوت تفکر با تعلّم
۵۵	دعوت اسلام به تعلیم و تعلّم
۵۸	علوم واجب
۶۱	درس چهارم: پرورش عقل ۲
۶۱	که سؤالات انگیزشی و امتحانی
۶۲	ضرورت نقاد بودن و پرهیز از خوش باوری
۶۳	انتقاد ابن خلدون
۶۴	نقد سخن
۶۵	آخرینی
۶۶	آزاد کردن عقل از عادات اجتماعی
۶۷	امام صادق علیه السلام و مرد سنت گرا
۶۷	پیروی نکردن از اکثریت
۶۸	تأثیر نپذیرفتن از قضاوت دیگران
۶۹	روح علمی

فصل دوم: عقل و علم از دیدگاه اسلام

۷۴	درس پنجم: اهمیت علم
۷۴	که سؤالات انگیزشی و امتحانی
۷۶	حق تعلیم
۷۶	فقر علمی و فکری
۷۷	حرص مال و حرص علم
۷۸	سلامت و عدم سلامت روح
۸۰	حرمت کتب ضلال
۸۱	درس ششم: فریضه علم
۸۱	که سؤالات انگیزشی و امتحانی

۸۳	وضع ملل مسلمان
۸۸	علل متروک ماندن فرمان اسلام
۸۹	کدام علم؟
۹۱	فریضه تهیوئی
۹۲	اصل استقلال و عزت جامعه اسلامی
۹۳	علم، پایه عزت ها و استقلال ها
۹۳	فریضه علم، مفتاح سایر فرائض
۹۳	نتیجه
۹۴	علوم دینی و علوم غیردینی
۹۷	تحصیل زن
۹۹	گنهکار کیست؟
۱۰۰	چو علم آموختی
۱۰۱	مبارزه انسان با جهل
۱۰۴	مسابقه در خدمت و خیر
۱۰۸	درس هفتم: قرآن و مسئله تفکر
۱۰۸	۱۰ سوال انگیزشی و امتحانی
۱۰۹	اصل تفکر
۱۰۹	موضوع تفکر
۱۱۱	انحراف مسلمین از مسیر تفکر اسلامی
۱۱۱	مجادلات کلامی
۱۱۳	اثر شهادت امیرالمؤمنین علیه السلام در تاریخ
۱۱۶	درس هشتم: پرسش های دینی
۱۱۶	۱۰ سوال انگیزشی و امتحانی
۱۱۷	غریزه پرسش
۱۱۸	کلید دانش
۱۱۹	مقدمه بودن پرسش
۱۱۹	افراط و تفریط در پرسش ها

فصل سوم: موانع عقل و فکر

۱۲۴	درس نهم: دشمنان عقل
۱۲۴	۱۰ سوال انگیزشی و امتحانی
۱۲۵	بزرگترین دشمنان بشر

بسم الله الرحمن الرحيم

پس از حمد و تسبیح خدای تعالی، سلام و درود خویش را به روان پاک استاد شهید مرتضی مطهری نثار می‌داریم که با شعاع فروزان خود، مردگان را حیات بخشید و به ظلمت‌ها نور افشاند، معلم شهیدی که پس از گذشت چند دهه از شهادتشان آثار آن شهید سعید همچنان از طراوت و سرزندگی خاصی برخوردار بوده و به عنوان اندیشه حماسه و ظهور با تبیین اسلام ناب محمدی ﷺ جوابگوی بسیاری از مسائل و نیازهای فکری جامعه می‌باشد. از این رو ولی معظم فقیه آثار ایشان را به عنوان مبنای فکری نظام جمهوری اسلامی معرفی نموده است.

در طول سالیان پس از شهادت ایشان در چاپ آثار استاد، زحمات زیادی صورت پذیرفته که جای تقدیر و تشکر دارد؛ اما آثار از آن سال تا کنون به صورت کشکولی و غیرعلمی و برنامه‌ریزی نشده توزیع شده است، با توجه به تجربه مستمر طرح مطالعاتی آثار شهید مطهری و تأکیدات ولی معظم فقیه رحمته‌الله در لزوم برنامه‌ریزی در این آثار و همچنین بازخورد نظرات مخاطبین و بینش پژوهان، با هدف ایجاد نظام فکری و کادرسازی معرفتی، لزوم بازنگری در نحوه چینش مطالب استاد، مشهود می‌باشد؛ بنا به ضرورت فوق دبیرخانه پیش مطهر اقدام به بازنگری و بازسازی آثار ایشان در قالب سیر مطالعاتی آسان به مشکل با رویکرد موضوعی و نظام‌مند نموده است.